

Η ΕΠΙ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑΕΤΙΑΝ ΔΡΑΣΙΣ
ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΑΝΑΣΤ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ *

Κύριε πρόεδρε καὶ κύριοι συνάδελφοι,

Τὴν σημερινήν μου ὁμιλίαν κάμνω ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου ὡς Προέδρου τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κέντρου Ἑρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 50ετοῦς δράσεως ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ 1918 ιδρύσεως αὐτοῦ ὡς ἐιδι-
κῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τὴν ἑπωνυμίαν «Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον».

Τοῦ Ἀρχείου τούτου εἶχε προηγηθῇ, ἀπὸ τοῦ 1908 διὰ Β. Δ/τος, ἐν συνε-
χείᾳ δὲ καὶ διὰ Νόμον τὸ 1914, ἡ σύστασις τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξι-
κοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσης. Ἠκολούθησεν εἴτα τὸ 1914 ἡ ἰδρυσις τῆς
Ἑθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς πρὸς περισυναγωγὴν, διάσωσιν καὶ μελέτην τῆς
ὕλης τῆς δημώδους ἑλληνικῆς μουσικῆς, τῶν λαϊκῶν χορῶν καὶ τῶν μουσικῶν
ὀργάνων, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ λειτουργήσῃ αὕτη, ἔνεκα τοῦ ἐκτραγέντος πρώτου
εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἢ ἄλλου λόγου.

Αἰσθητὴ ἦτο τότε ἡ ἀνάγκη τῆς πληρώσεως τοῦ κενοῦ τὸ ὅποῖον ἔμενε,
δηλ. τῆς ὑπὸ τῆς Πολιτείας παραμελήσεως τῆς μελέτης, παρὰ τὴν μουσικὴν καὶ
τοὺς χορούς, καὶ τῶν ᾠσμάτων, ὡς κειμένων, πρὸς δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἐκδηλώ-
σεων τοῦ ἐκ παραδόσεως ἑθνικοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ προσοχὴ πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοῦ ἑλληνικοῦ βίου εἶχεν ἔλκυσθῇ, ὡς
πρὸς τὰ δημοτικὰ τραγούδια, ἥδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ἡμίσεος τοῦ παρελθόντος αἰῶ-
νος ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ λογοτεχνικοῦ ρωμαντισμοῦ εἰς τὴν Ἀντικὴν Εὐρώπην,
μὲ πρώτους ἀσχοληθέντας περὶ τὴν δημώδη ἑλληνικὴν ποίησιν τὸν γερμανὸν
Werner von Haxthausen (1814) καὶ ἀκολούθως τὸν γάλλον Claude Fauriel, τὸν
πρῶτον ἐκδότην ἑλληνικῶν ᾠσμάτων εἰς 2 τόμους (1824-1825).

Ἡ περὶ τὰς ἄλλας ἐκδηλώσεις τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν γλῶσσαν
ἀσχολία ἤρχισε ζωηρῶς ἀργότερον, ἥτοι μετὰ τὸ 1830, ἐκ πατριωτικῶν παρορμή-
σεων πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀστηρίκτου θεωρίας τοῦ ἀστριακοῦ ἱστορικοῦ Fall-
merayer περὶ τοῦ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐκσλαβισμοῦ τῶν Ἑλλήνων.

* Συνεδρία τῆς 21ης Νοεμβρίου 1968.

Εἶναι γνωστόν, πόσον συνετάραξε τὸν Ἑλληνισμόν, τοῦ ὁποίου μικρὸν γεωγραφικὸν τμήμα εἶχεν ἐπιτύχει τὸ 1830 νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς ξένης τυραννίας, ὅτε παρουσιάσθη τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ τοῦ Fallmeyer ἡ θεωρία, ἡ ὁποία, ὡς διευτυπώνετο εἰς τὸν πρόλογον τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τῆς Ἱστορίας τῆς Χερσονήσου τοῦ Μορέως, ἀπετέλει μορφὴν κηρύγματος πρὸς τοὺς λαοὺς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅτι ὁ λαὸς τὸν ὁποῖον ἡ χριστιανικὴ Εὐρώπη ἐβοήθησε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας, καθ' ὃ ἐκπλαβισμένος ἐκ πολυαριθμῶν ἐγκαταστάσεων Σλάβων μέχρι τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περιόδον.

Πρὸς ἀποδείξιν τῆς θεωρίας ταύτης ὡς ἐσφαλμένης ἡσχολήθησαν ἀμέσως ἱστορικοὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι, παραλλήλως ὅμως καὶ μελετηταὶ τῆς δημώδους γλώσσης καὶ τοῦ ἐκ παραδόσεως βίου τοῦ λαοῦ, πρὸς κατάδειξιν τῆς ἀδιασπάστου συνεχείας τοῦ ἐθνικοῦ βίου τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον. Οὕτω πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐδημοσιεύθησαν οὐ μόνον πραγματεῖαι στηριγμέναι ἐπὶ ἱστορικῶν πηγῶν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ γλωσσικῶν καὶ λαογραφικῶν στοιχείων, συνεχιζομένων εἰς τὸν βίον τοῦ λαοῦ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ λαογραφικὴ ἔρευνα ὑπὸ τὰς δύο αὐτὰς κατευθύνσεις, δηλ. τὴν λογοτεχνικὴν καὶ τὴν πατριωτικὴν ἢ ἀρχαιολογικὴν, ἐνετάθη περισσότερον διὰ τῆς συστηματικωτέρας περισυλλογῆς τῆς σχετικῆς ὕλης ὑπὸ τὴν ἐνθάρρυνσιν κατ' ἀρχὰς τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπελίου, ὅστις τὸ 1852 διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσης συλλογῆς δημοτικῶν τραγουδιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῆς προτασσομένης εἰσαγωγῆς περὶ τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ ὡς συνδετικοῦ κρίκου τοῦ νεωτέρου πρὸς τὸν ἀρχαῖον, ἀκολούθως δὲ τὸ 1856 διὰ σχετικοῦ ἄρθρου του, δημοσιευθέντος εἰς τὸ περιοδικὸν «Πανδώρα», ἡσκησεν ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν πρὸς διέγερσιν ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του λογίων διὰ τὴν δημώδη γλῶσσαν καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ βίου τοῦ λαοῦ, ἀργότερον δέ, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1870, διὰ τῶν συστηματικῶν πλέον λαογραφικῶν μελετῶν τοῦ Νικ. Πολίτου, ὅστις καὶ ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἐπιστήμης τῆς Λαογραφίας ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ ἐπιβλητικοῦ συλλεκτικοῦ καὶ ἐρευνητικοῦ ἔργου του, παρουσιασθέντος εἰς μέγα πλῆθος δημοσιευμάτων του, μεθ' ὧν σπουδαίαν θέσιν κατέχουν αἱ παροιμίαι εἰς 4 τόμους καὶ αἱ παραδόσεις εἰς 2. Ἠκολούθησεν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἡ Ἱδρυσις τὸ 1908 τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἐκδοσις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1909 τοῦ περιοδικοῦ «Λαογραφία».

Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἐθνικῆς γενικῶς σημασίας τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἀξίας αὐτοῦ πρὸς ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν εἶχε καταστῇ πλέον ἀναγκαία ἡ σύστασις ἐιδικοῦ Ὁργανισμοῦ

διὰ τὴν ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν τῆς λαογραφικῆς ὕλης, τὴν κατάταξιν αὐτῆς κατ' εἶδη καὶ κατηγορίας πρὸς περαιτέρω μελέτην καὶ παρασκευὴν ἐξ αὐτῆς ἐκδόσεων.

Οὕτω τὸ 1918 συνεστήθη διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1304 Νόμου ὡς αὐτοτελὲς «Ἰδρυμα» τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, τοῦ ὁποῖου σκοπὸς ἐτίθετο «ἡ περισυλλογὴ, διάσωσις καὶ ἐκδοσις τῶν μνημείων τοῦ βίου καὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ».

Ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Δ. Δίγκας, βουλευτὴς Σερρῶν, εἰς τὴν εἰσηγητικὴν ἔκθεσίν του, δι' ἧς ὑπέβαλεν εἰς τὴν Βουλὴν τὸ ἐγκριθὲν ὑπ' αὐτῆς νομοθετικὸν Διάταγμα, ἔγραφε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον δι' ὀργανωμένης μονίμου ὑπηρεσίας καὶ ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ἐποπτείαν εἰδικῶν ἀνδρῶν, θὰ περισυλλέγη, διασῶζον ἀπὸ τῆς ὁλοπνὸς ἐπεκτεινομένης καταστροφῆς, τὰ ἀνεκτίμητα ψυχικὰ κειμήλια τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν κληρονομίας καί, ἐπιμελούμενον τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, θὰ παρέχῃ εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἐπιστήμης τὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῆς διὰ μέσον τόσων αἰώνων πάλης καὶ δουλείας καὶ ἀπελευθερώσεως πολυτρόπως δοκιμασθείσης καὶ πολυμόρφως ἀλλὰ ἄνευ διασπάσεως τῆς ἀρχικῆς ἐνότητος διαπλασθείσης ἑλληνικῆς ψυχῆς».

Ὑπὸ τὴν μορφήν ταύτην, δηλ. ὡς αὐτοτελὲς ὑπηρεσία, ἐλειτούργησε τὸ Ἀρχεῖον μέχρι τοῦ 1926, ὅτε ἰδρυθείσης τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ὑπήχθη διὰ τῆς σχετικῆς Συντακτικῆς πράξεως τῆς 18ης Μαρτίου 1926, μετὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ν. Ἑλληνικῆς, τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς καὶ ἄλλων ὑπηρεσιῶν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος 1927 διὰ Διατάγματος συνεχωνεύθη ἡ ἀπὸ τοῦ 1914 ὑφισταμένη τύποις Ἑθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον, ὡς μέρος αὐτοῦ, λειτουργήσασα ὅμως πολὺ ἀργότερον, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1950.

Ἡ ὑπαγωγή τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν πρὸς προαγωγὴν τοῦ ἔργου αὐτῶν ὑπὸ ταύτης, ὑπηρεορέθη καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς Συντακτικῆς ἀποφάσεως περὶ ἰδρύσεως τῆς Ἀκαδημίας τιθεμένων σκοπῶν. Εἰς τὸ ἕκτον ἐδάφιον λέγεται ὅτι «ἡ ἵδρσις Ἀκαδημίας ἐν Ἑλλάδι εἶναι Ἑθνικὴ ἀνάγκη ἐκ τῶν μεγίστων, ὅπως φωτίξῃ καὶ χειραγωγῇ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, μελετᾷ καὶ κατονόμῃ τὰ τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν γλώσσης . . ., συλλέγῃ καὶ σπουδάζῃ τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, τὰς διαλέκτους καὶ τὸν γλωσσικὸν θησαυρὸν, τὰς παροιμίας, τοὺς μύθους καὶ τὰς παραδόσεις, τὴν δημώδη μουσικὴν καὶ ποίησιν καὶ καθόλου τὰ τοῦ βίου καὶ τῆς λαογραφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, σφυρηλατῇ νέα ὅπλα ἀσφαλείας, ἀκμῆς καὶ δόξης τοῦ Κράτους, ἐνθαυρόνῃ καὶ ζωογονῇ τὰς πνευματικὰς

ἀρετὰς τοῦ ἔθνους, δημιουργῇ καὶ ἀναδεικνύῃ ἀκμαίαν καὶ σελαγίζουσαν τὴν νεωτέραν ἐλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ ἐν γένει ἐξυπηρετῇ καὶ προάγῃ τὰ μεγάλα ἠθικά καὶ ὕλικά συμφέροντα τοῦ τόπου».

Εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον διεξήχθη ἡ ἐργασία ἀπὸ τοῦ 1918 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1943, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν περίοδον 1933-1945, δι' ἐντελῶς ἀνεπαρκοῦς μονίμου προσωπικοῦ (1 Διευθυντοῦ, 1 ταξινομοῦ καὶ 1 γραφέως).

Μόλις τὸ 1943 διὰ Καν. Διατάγματος ἠϋξήθησαν αἱ θέσεις τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ εἰς 7, ἥτοι, ἐνὸς Διευθυντοῦ, πέντε φιλολόγων καὶ ἐνὸς μουσικοῦ.

Τέλος, πρὸ διετίας, τὸ 1966, προσετέθησαν τρεῖς ἔτι θέσεις φιλολόγων καὶ μία Συντάκτου μουσικοῦ.

Κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα εἰργάσθησαν εἰς τὸ Ἰδρυμα καὶ ἐκπαιδευτικοὶ ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ τὴν περίοδον 1918-1926 οἱ: Γ. Μέγας, Ὁρέστης Σχινᾶς, Ἰωάννης Ἀποστολάκης, Δημ. Ἀποστολίδης, Ξενοφ. Σάβρας, Δημ. Τραχίλης, Ἡλ. Παυλάκος, κατὰ δὲ τὴν κατόπιν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1927 μέχρι σήμερον οἱ Χαρ. Σακελλαριάδης, Δημ. Λουκόπουλος (ὡς ἔκτακτος ταξινομος ἀπὸ τοῦ 1929), Μιχ. Καλινδέρης, Μαρία Λιουδάκη, ὁ μουσικὸς Σπ. Σκιαδαρέσης καὶ ὁ Δημ. Σέττας, εἴτα δὲ οἱ Γ. Μέγας, Μαρία Ἰωαννίδου, Δημ. Λουκάτος, Δημ. Πετρόπουλος, Δημ. Οἰκονομίδης, Σπ. Περιστέρης καὶ Κ. Ρωμαῖος, καταστάντες ἀργότερον μόνιμοι, ἐξ ἀρχῆς δὲ μόνιμοι ὁ Γ. Ν. Πολίτης, ὁ Ἀθ. Μπούτουρας (διὰ μικρὸν διάστημα τὸ 1921) καὶ ὁ Γ. Κ. Σπυριδάκης ἀπὸ τοῦ 1944.

Ἐκ τοῦ μονίμου βοηθητικοῦ προσωπικοῦ (γραφέων) ἀναφέρονται τὴν Λούλαν Μαρκέτου (1919), τὸν Βίκτωρα Κρητικὸν (1919-1920), τὸν Π. Καμαρινεάν (1923), τὴν Γεωργίαν Ταρσοῦλη (1937-1946).

Τὸ νῦν ὑπηρετοῦν μόνιμον προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ Διευθυντοῦ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Γεωργίου Σπυριδάκη, τῶν συντακτῶν φιλολόγων Δημ. Οἰκονομίδου, ὕψηντοῦ, Κωνστ. Ρωμαίου, Στεφ. Ἡμέλλου, Ἀννης Παπαμιχαήλ, Ἀγγ. Δευτεραίου καὶ Γεωργ. Αἰκατερινίδου, τοῦ συντ. μουσικοῦ Σπυριδωνος Περιστέρη καὶ τῶν γραφέων Γρηγ. Δημητροπούλου, Ἐλευθερίας Δήμου-Παπαδοπούλου, Εὐφροσύνης Καλαβρουζιώτου καὶ Ἀλίκης Γιαννοπούλου.

Τὴν διεύθυνσιν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου εἶχον: Ὁ Στίλπων Κυριακίδης ἀπὸ τοῦ 1918-1926 ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Νικ. Πολίτου, ὡς προέδρου τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, μέχρι τοῦ θανάτου του τὴν 12 Ἰανουαρίου 1921. Ὁ Κυριακίδης, ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Νικ. Πολίτου, προέβη ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ διδασκάλου εἰς τὴν πρώτην ὁργάνωσιν τῆς λειτουργίας τοῦ Ἀρχείου, συνετέλεσε δ' οὕτω σπουδαίως διὰ συλλογῆς λαογραφικῆς ὕλης, ἀρχειακῆς κατατάξεως αὐτῆς

και παρασκευής ειδικῶν ἐκδόσεων νὰ θέσῃ σταθερὰς βάσεις διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Κυριακίδου τὸ 1926, λόγῳ διορισμοῦ του ὡς Καθηγητοῦ τῆς θρησκείας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου αὐτῶν καὶ τῆς Λαογραφίας εἰς τὴν νεοσύστατον τότε Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἡ διεύθυνσις ἀνετέθη προσωρινῶς εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Νικολ. Πολίτου ταξινομὸν Γεώργιον Ν. Πολίτην, μέχρι τοῦ ἔτους 1930, ὅτε ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν ὁ Πέτρος Φουρλῆκης, ὅστις εἰργάσθη μὲ σεμνότητα ἤθους διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Ἰδρύματος μέχρι τοῦ θανάτου του τὴν 4ην Ἀπριλίον 1936.

Νέα περίοδος διὰ τὸ Ἀρχεῖον ὑπῆρξεν ἡ διεύθυνσις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1936 - 1955 ὑπὸ τοῦ Γεωργ. Μέγα, Καθηγητοῦ προσέτι τῆς Λαογραφίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1947.

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦτο ὠργανώθη συστηματικώτερον ἡ συλλεκτικὴ ἐργασία τῆς λαογραφικῆς ὕλης καὶ ἡ κατάταξις αὐτῆς διὰ τῆς συντάξεως ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ ἐιδικῶν ἐρωτηματολογίων, ἐγένετο τὸ πρῶτον συλλογὴ καὶ λαογραφικῶν ἀντικειμένων, ἤρχισεν ἡ ἔκδοσις τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Ἀρχείου ἐκδοθέντων μέχρι τοῦ 1955 ὀκτὼ τόμων, ἐγένετο ἑναρξίς τῆς λειτουργίας τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς, πρὸς δὲ τῆς ἐργασίας τῆς παρασκευῆς πρὸς ἔκδοσιν ἐκλογῆς ἐκ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν.

Τέλος, ὑπὸ τὴν Δ/σιν τοῦ κ. Μέγα τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἐπελήφθη τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπεξεργασίας τῆς συγκομισθείσης ὕλης πρὸς παρασκευὴν ἐκδόσεως τῶν λαογραφικῶν κειμένων ἱκανοποιούσης πάσας τὰς ἀξιώσεις τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης.

Τρίτον σταθμὸν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Κέντρου ἀποτελεῖ ἡ περίοδος τῆς Διευθύνσεως ἀπὸ τοῦ 1956 μέχρι σήμερον τοῦ Γεωργ. Κ. Σπυριδάκη, Καθηγητοῦ προσέτι τῆς Λαογραφίας ἀπὸ τοῦ 1964. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην συνεχίσθη μὲ ἐντατικὸν ρυθμὸν ἡ περισυλλογὴ τῆς λαογραφικῆς ὕλης διὰ καταγραφῆς, ἡχογραφήσεως, κινηματογραφήσεως καὶ συγκεντρώσεως ἀντικειμένων τοῦ βίου καὶ τῆς τέχνης τοῦ λαοῦ, ἡ ἀποδελτίωσις καὶ κατάταξις τῆς ὕλης εἰς τὰ οἰκεία ἀρχεῖα, ἐπλουτίσθη δὲ καὶ ἡ Μουσικὴ Συλλογὴ διὰ 14.000 ἡχογραφήσεων δημῶδους μουσικῆς. Ἰδρῦθη ἐπίσης τμημα Κινηματογραφήσεως λαογραφικῶν θεμάτων, ἐξεδόθη ἡ Ἐπετηρὶς ἀπὸ τοῦ 9ου τόμου μέχρι τοῦ 19ου, ἐπανελήφθησαν δὲ μετὰ πάροδον 31 ἐτῶν αἱ ἐκδόσεις εἰς τὴν σειρὰν τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Κέντρου. Οὕτω ἐξεδόθησαν ὁ Α'ος τόμος ἐκλογῆς δημοτικῶν τραγουδιῶν τὸ 1962 καὶ ὁ Γ'ος (Μουσικὴ ἐκλογὴ) τὸ 1968, πρὸς δὲ εἰς δευτέραν ἔκδοσιν τὸ 1965 καὶ τὸ ἔργον τοῦ Στίλπ. Κυριακίδου, Ἑλληνικὴ Λαογραφία.

Ἡ ἀποτεθησανρισμένη εἰς τὸ Κέντρον λαογραφικὴ ὕλη περιέχεται εἰς 2620 χειρογράφους συλλογὰς. Ἐκ τούτων 328 εἰσήχθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1918-1926, 122 ἀπὸ τοῦ 1927-1935, 1087 ἀπὸ τοῦ 1936-1955 καὶ 1046 ἀπὸ τοῦ 1956-1968.

Μέγα μέρος τῆς ὕλης ταύτης, ὡς καὶ ἄλλης ἐξ ἐντύπων συλλογῶν, ἔχει ἀποδελτιωθῇ καὶ καταταχθῇ ἀρχειακῶς πρὸς ἐπιστημονικὴν χρῆσιν.

Ἡ Μουσικὴ συλλογὴ λειτουργοῦσα, ὡς ἐλέχθη, ἀπὸ τοῦ 1950 ἐπλουτίσθη μέχρι τοῦ ἔτους 1955 διὰ 1568 ἡχογραφήσεων δημώδους μουσικῆς ἐπὶ ταινιῶν μαγνητοφώνου καὶ δίσκων, ἀπὸ δὲ τοῦ 1956-1968 διὰ 14.000 περιόπου ἡχογραφήσεων.

Πρὸς τούτοις κατὰ τὴν δευτέραν αὐτὴν περίοδον καὶ διὰ 1.000 δίσκων ἐκ δωρεῶν τοῦ Δημ. Κιουσοπούλου καὶ τοῦ Εὔσταθ. Μαζαράκη, πρὸς δὲ καὶ δι' ἀγορῶν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1966 συνεστήθη εἰς τὸ Κέντρον διὰ νόμου Δισκοθήκη, εἰς ἣν κατατίθενται ὑπὸ τῶν κατασκευαστῶν δίσκων δημώδους καὶ λαϊκῆς μουσικῆς ἀνὰ δύο ἀντίτυπα.

Ἀπὸ τοῦ 1962 ἰδρύθη καὶ Τμῆμα κινηματογραφήσεως θεμάτων τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ λαοῦ, ἰδίᾳ λαϊκῶν χορῶν καὶ διαφόρων ἐθιμικῶν τελετῶν κ. ἄ. Παρὰ τὰ ἀνεπαρκῆ οἰκονομικὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ἔχουν διατεθῇ πρὸς τοῦτο, ἔχει ἐπιτευχθῇ μέχρι τοῦδε ἡ κινηματογράφησις 79 σχετικῶν θεμάτων ἐπὶ ταινίας 16 MM, μήκους περίπου 8.000 μέτρων.

Εἰς τὴν μελέτην γενικῶς τοῦ κεφαλαίου τούτου τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ κινηματογράφησις, ἐπιβάλλεται ἡ φωτογράφησις τῶν ἀντικειμένων τοῦ βίου καὶ τῆς λαϊκῆς καλλιτεχνίας, ὡς καὶ τῶν πράξεων, ἰδίᾳ τῶν τελετουργικῶν, ἀντιστοίχως δὲ καὶ ἡ περισυλλογὴ αὐτῶν τούτων τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα ὁσμέραι ἔνεκα τῆς τεχνικῆς ἐξελίξεως ἐγκαταλείπονται καὶ ἐξαφανίζονται. Πρὸς πλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τούτων ἔχει ὁργανωθῇ ἀρχεῖον φωτογραφικόν, πρὸς δὲ ἔχει ἐπιτευχθῇ καὶ ἡ συγκρότησις λίαν ἀξιολόγου συλλογῆς 760 ἀντικειμένων τοῦ φυσικοῦ βίου καὶ τῆς τέχνης τοῦ λαοῦ, τῆς ὁποίας (πολυτίμου ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως, καὶ ἀπαραιτήτου τμήματος τοῦ Κέντρον) δέον τὰ ἐναποθηκευμένα εἶδη νὰ ἐκτεθοῦν ἐντὸς προθηκῶν εἰς εἰδικὰς αἰθούσας.

Εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην τῆς ὕλης συνετέλεσεν ἡ Ἀκαδημία, τὸ μὲν διὰ τῶν ὁργανουμένων ὑπ' αὐτῆς λοογραφικῶν ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κέντρον, τὸ δὲ διὰ τῆς καθιερώσεως ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1952 τῆς ἀπονομῆς τιμητικῶν διακρίσεων εἰς ἐκπαιδευτικοὺς ἰδίᾳ λειτουργούς, οἵτινες συμφώνως πρὸς ἐγκύκλιον αὐτῆς ἀποστέλλουν κατ' ἔτος συλλογὰς λαογραφικῆς ὕλης εἰς τὸ Κέντρον.

Αἱ οὕτω παρ' ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἄλλων περιελθοῦσαι εἰς τὸ Κέντρον συλ-

λογαὶ συμποσοῦνται εἰς 1035, ἤτοι 275 ἀπὸ τοῦ 1952 - 1955 καὶ 760 ἀπὸ τοῦ 1956 - 1968.

Ἀξιοσημεῖωτος ὑπῆρξε προσέτι ἡ πρωτοβουλία τοῦ Διευθυντοῦ κ. Σπυριδάκη, ὅστις μετ' ἐγκρίσιν τῆς Ἀκαδημίας ἐζήτησε τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν πρὸς συστηματικὴν περισυλλογὴν λαογραφικῆς ὕλης καὶ ἔρευναν εἰς περιοχὰς ἐλλιπῶς ἠρευνημένας. Ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος τούτου ἐν τῷ Λαογραφικῷ Ἀρχεῖῳ διὰ 3 Φιλολόγων, μισθοδοτηθέντων ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν, προῆλθον 31 συλλογαὶ (σελ. 11870), 3707 ἡχογραφήσεις μουσικῆς, σημαντικὴ συλλογὴ λαογραφικῶν ἀντικειμένων καὶ ἡ κινηματογράφησις 53 ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναφερομένων 79 θεμάτων.

Παραλλήλως πρὸς τὸ συλλεκτικὸν τοῦτο ἔργον ὡς καὶ τὸ τῆς ἀποδελτιώσεως καὶ ἀρχειακῆς κατατάξεως τῆς ὕλης, ἀνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Κέντρου καὶ ἐκδόσεις ὑπὸ ἰδίαν ἐκδοτικὴν σειράν. Οὕτω κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1918 - 1931 ἐξεδόθησαν 5 ἔργα, ἤτοι εἰς τρεῖς τόμους τὰ Λαογραφικὰ σύμμεικτα τοῦ Ν. Πολίτου κατὰ τὰ ἔτη 1920, 1921, 1931, τὸ ἔργον τοῦ Στίλπωνος Κυριακίδου, Ἑλληνικὴ Λαογραφία, Μνημεῖα τοῦ Λόγου, 1922, ἐκ σελ. 446, καὶ ἡ ἐργασία τοῦ Δημ. Λουκοπούλου, Αἰτωλικαὶ οἰκίσεις, σκευὴ καὶ τροφαί, ἐκ σελ. 145.

Μετὰ μακρὰν διακοπὴν, ἔνεκα διαφορῶν λόγων, ἐπαρελήφθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1962 αἱ ἐκδόσεις τοῦ Κέντρου.

Οὕτως ἐκ τῆς προγραμματισθείσης πρὸς ἐκδοσιν τριτόμου ἐκλογῆς ἐκ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, εἰς τὸν πρῶτον τόμον ἐκ σελίδων 549, κυκλοφορηθέντα τὸ 1962, περιελήφθησαν : τὰ ἀκριτικά, τὰ ἱστορικά, τὰ κλέφτικα καὶ αἱ παραλογές, ἐνῷ δὲ παρασκευάζεται ὁ δεῦτερος, ἐξεδόθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ τρίτος ἐκ σελ. 470, σχήματος 4ου. Εἰς τοῦτον περιελήφθη κατ' ἐκλογὴν μουσικὴ δημῳδῶν ᾠσμάτων ἐξ ὅλων τῶν εἰδῶν, παρετέθησαν δὲ ἐν παραρτήματι καὶ 5 δίσκοι γραμμοφώνου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει ἀποτυπωθῆ ἡ μουσικὴ 56 ἐκ τῶν χαρακτηριστικωτέρων μελωδιῶν, τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ δημοσίευμα, πρὸς ὑποβοήθησιν οὕτω τοῦ χρησιμοποιοῦντος τὸ ἔργον ἐκπαιδευτικοῦ ἢ μουσικολόγου.

Εἰς τὸν Β' τόμον, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐλέχθη, εὐρίσκεται ὑπὸ παρασκευήν, θὰ περιληφθοῦν τὰ κείμενα κατηγοριῶν ᾠσμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὸν Α' τόμον.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Κέντρου ἐξεδόθη ἔτι τὸ 1965 εἰς 2αν ἔκδοσιν, βελτιωμένην, τὸ ἔργον τοῦ Στίλπ. Κυριακίδου, Ἑλληνικὴ Λαογραφία, Μέρος Α', Μνημεῖα τοῦ Λόγου, σελ. 450.

Ὑπὸ σύνταξιν εὐρίσκεται νῦν ὁ Λαογραφικὸς Ἀτλας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ περιληφθοῦν κατ' ἀρχὴν θέματα καθωρισμένα εἰς σχετικὰς εὐρωπαϊκὰς

συσκέψεις, ὥστε ἐκ τῶν Λαογραφικῶν χαρτῶν τούτων εἰς ἐκάστην χώραν νὰ ἐκδοθῇ κατόπιν, ὡς προβλέπεται, ἐνιαῖος εὐρωπαϊκὸς Λαογραφικὸς Ὑπλάς.

Ἡ Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου (πρώην Λαογραφικοῦ Ἀρχείου) ἀποτελεῖ ἐτήσιον περιοδικὸν δημοσίευμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1939. Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἔχουν ἐκδοθῇ μέχρι τοῦδε 19 τόμοι, προσεχῶς δὲ θὰ γίνῃ ἑναρξίς τῆς ἐκτυπώσεως εἰς διπλοῦν τοῦ 20οῦ καὶ τοῦ 21ου, ἔχουν περιληφθῇ μελέται κυρίως τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ τοῦ ιδρύματος, δημοσιεύεται δ' ἔτι συστηματικῶς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ λαογραφικὴ βιβλιογραφία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1921, συνεχιζομένου οὕτω τοῦ ἔργου τούτου τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐπιχειρήσει ὁ Νικ. Πολίτης διὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 1907-1920, ἐντὸς τῆς συνταχθείσης ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐκδοθείσης γενικῆς Ἑλληνικῆς Βιβλιογραφίας.

Ἡ ἐν λόγῳ Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου ἀνταλλάσσεται πρὸς πολλὰ ὁμοειδῆ περιοδικὰ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, καθισταμένης οὕτω γνωστῆς καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν τῆς παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικῆς κινήσεως εἰς τὸν κλάδον τοῦτον.

Τῆς Βιβλιοθήκης, εἰδικῶς συγκεκριμένης πρὸς τοὺς ἐπιδιωκόμενους εἰς τὸ Ἰδρυμα ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς, ἀποτελουμένης δὲ σήμερον περίπου ἐξ 6.000 τόμων καὶ ἐνημερουμένης τακτικῶς, γίνεται χρῆσις οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλων ἐπιστημόνων, ἡμετέρων καὶ ξένων.

Οὕτω τὸ Κέντρον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας διὰ τῆς ὅλης ἐπιστημονικῆς ταύτης ὁργανώσεως καὶ δραστηριότητός του μέχρι σήμερον, παρὰ τὸ ὀλιγάριθμον τοῦ προσωπικοῦ του, ἀσκεῖ, τόσον διὰ τῶν δημοσιευμάτων του, ὅσον καὶ διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν πληροφοριῶν καὶ σχετικῆς ὕλης, ἣν χορηγεῖ εἰς ἡμεδαπὰ καὶ ἀλλοδαπὰ ὁμοειδῆ ἱδρύματα καὶ εἰδικὸν μελετητὰς τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, πρὸς δὲ καὶ διὰ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως αὐτοῦ εἰς διεθνεῖς συσκέψεις, ἔντονον πολιτιστικὴν ἀκτινοβολίαν οὐ μόνον εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Τὸ διεθνὲς ἐνδιαφέρον ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου ἐρεῖνης τοῦ Κέντρου τῆς Λαογραφίας, δηλ. τοῦ ἑλληνικοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὡς δυναμένου νὰ ἐξετασθῇ ἱστορικῶς εἰς πολλὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης χιλιετηρίδος π. Χ. καὶ ἔτι παλαιότερον καὶ ἀποτελέσῃ οὕτω στοιχεῖον συγκρίσεως πρὸς ὁμοίας ἐκδηλώσεις εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν λαϊκὸν πολιτισμὸν, ἀδξάνεται συνεχῶς.

Ἐκ παραλλήλου κατανοηθείσης καὶ ἐν Ἑλλάδι τῆς σημασίας τῆς Λαογραφικῆς ἐπιστήμης, οὐ μόνον ἀπλῶς ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόψεως ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παιδευτικῆς εὐρύτερον διὰ τε τὴν στοιχειώδη παιδείαν καὶ τὴν Μέσσην, εἰσήχθη, ὡς εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος εἰς τὰ προγράμματα σπουδῶν τῶν Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης, Ἀθηνῶν καὶ Ἰωαν-

νίων, τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν καὶ τῶν Διδασκαλείων μετεκπαιδεύσεως τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης καὶ Στοιχειώδους Ἐκπαιδεύσεως.

Κατὰ ταῦτα ἡ ἀποστολὴ τοῦ Κέντρου Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας τῆς Ἀκαδημίας ἔχει ἰδιόζουσαν ἐθνικὴν σημασίαν, διὸ καὶ ἐπιβάλλεται μὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἔναρξιν τῆς δευτέρας πεντηκονταετηρίδος τῆς δράσεως αὐτοῦ, νὰ τύχη τοῦτο ὑπὸ τε τῆς Ἀκαδημίας καὶ τῆς Πολιτείας εἰδικωτέρας προσοχῆς καὶ παρακολουθήσεως εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου του, τὸ ὅποῖον, ὥς ἐλέχθη, δὲν ἔχει ἀξίαν μόνον διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ εὐρύτερον καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης καὶ κατὰ πρῶτον λόγον τοὺς γειτονικοὺς τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, εἴτα δὲ καὶ δι' ἄλλους ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης.
